

Opvoeden van adolescenten met autismespectrumstoornis

Enkele studies over opvoedingsgedrag van moeders in de kijker

---

Met haar doctoraatsproefschrift 'Opvoeden van adolescenten met autismespectrumstoornis' deed Lotte van Esch onderzoek naar de opvoeding van jongeren (12-16 jaar) met ASS. In de vier studies naar opvoedingsgedrag van moeders in dit proefschrift werden kwalitatieve en kwantitatieve studies, observaties en vragenlijsten, en cross-sectionele en longitudinale onderzoeksmethoden gecombineerd. We concludeerden dat opvoedingsgedragingen grotendeels vergelijkbaar waren voor moeders van jongeren met ASS en moeders van jongeren zonder ASS tussen de autismegroep en de controlegroep. Daarnaast bleken de verbanden tussen opvoedingsgedrag enerzijds en autisme kenmerken en gedragsproblemen van het kind en opvoedingsstress anderzijds beperkt te zijn, zowel op één bepaald tijdstip als over verschillende tijdstippen heen. Ten slotte stelden we vast dat de niveaus van opvoedingsgedrag, opvoedingsstress en gedragsproblemen relatief stabiel waren doorheen de tijd.

Inleiding

Ouders van kinderen en adolescenten met autismespectrumstoornis (ASS) ervaren specifieke uitdagingen in de opvoeding. Toch blijkt dat er nog relatief weinig onderzoek gedaan is naar het opvoedingsgedrag van ouders van kinderen met ASS. Bovendien is de literatuur in het bijzonder beperkt voor

wat betreft de adolescentie (12-16 jaar). Nochtans gaat deze periode gepaard met extra uitdagingen voor ouders, gelet op de vele fysieke, sociale en psychologische veranderingen die kenmerkend zijn voor de adolescentie (Picci & Scherf, 2014).

Meerdere studies besluiten dat ouders van kinderen met ASS meer opvoedingsstress

---

¹ Dr. Lotte van Esch, prof. dr. Karla Van Leeuwen en prof. dr. Ilse Noens zijn werkzaam aan de Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek van de KU Leuven. Prof. dr. Eva Ceulemans is werkzaam aan de Onderzoekseenheid Kwantitatieve Psychologie en Individuele Verschillen van de KU Leuven. Lotte en Ilse zijn beiden ook verbonden aan LauRes (Leuven Autism Research). Contactadres: lotte.vanesch@kuleuven.be

ervaren (Hayes & Watson, 2013) en relateerden deze opvoedingsstress aan gedragskenmerken van de kinderen zoals gedragsproblemen (Bauminger, Solomon & Rogers, 2010; Estes e.a., 2009; Lecavalier, Leone & Wiltz, 2006) en ASS-kenmerken (Huang e.a., 2014; Schutte e.a., 2018).

In het doctoraatsproefschrift 'Opvoeden van adolescenten met autismespectrumstoornis' van Lotte van Esch aan de KU Leuven stond het opvoedingsgedrag van ouders van adolescenten met ASS centraal. Een beter inzicht in het opvoedingsgedrag kan een beter begrip bieden van het ontstaan en het verloop van opvoedingsstress en gedragsproblemen.

In dit doctoraatsproefschrift werden vier hoofddoelen vooropgesteld om de literatuur over de opvoeding van adolescenten met ASS uit te breiden. Ten eerste werd onderzocht of het opvoedingsgedrag verschillend was in de autisiegroep in vergelijking met de controlegroep. Ten tweede werd nagegaan hoe deze gedragingen passen in een conceptueel kader. Vervolgens werd onderzocht welke moeder- en kindkenmerken gepaard gingen met ouderlijke gedragingen. Ten slotte werd het opvoedingsgedrag onderzocht over de tijd heen.

ASS of geen ASS: verschilt het opvoedingsgedrag?

Opvoedingsgedragingen van 44 ouders van adolescenten met ASS en 38 ouders van adolescenten zonder ASS werden gemeten aan de hand van een zelfrapportage vragenlijst en observaties van moeder-kindinteracties. Alle moeders vulden een vragenlijst in over hun opvoedingsgedrag: de Schaal

voor Ouderlijk Gedrag – aangepaste versie (SOG-a; Van Leeuwen & Noens, 2013; Van Leeuwen & Vermulst, 2004). Deze vragenlijst omvat 52 stellingen over waarneembaar opvoedingsgedrag die ouders moeten beoordelen op een vijfpunts Likertschaal van (bijna) nooit tot (bijna) altijd.

Vijf subschalen verwijzen naar algemene opvoedingsgedragingen: Positief ouderlijk gedrag (bv. Als mijn kind mij iets wil vertellen, maak ik tijd om ernaar te luisteren), Materieel belonen (bv. Ik laat mijn kind iets kopen als hij/zij iets goed gedaan heeft), Regels (bv. Ik spreek met mijn kind af zorgzaam om te gaan met zijn/haar spullen), Discipline (bv. Als mijn kind ongehoorzaam is geweest, laat ik hem/haar als straf een taak uitvoeren) en Zware straf (vb. Ik sla mijn kind als hij/zij zich niet aan een afspraak gehouden heeft).

Daarnaast verwijzen twee subschalen naar ASS-gerelateerd opvoedingsgedrag: Stimuleren van de ontwikkeling (bv. Wanneer er iemand boos is, leg ik aan mijn kind uit wat die persoon voelt en waarom) en Aanpassen van de omgeving (bv. Ik geef mijn kind slechts één opdracht tegelijkertijd).

Behalve met deze vragenlijst werd opvoedingsgedrag ook gemeten aan de hand van observaties. We vroegen de moeders om samen met hun kind vier verschillende taken uit te voeren. In de eerste taak moesten de moeder-kindparen door samen te werken een knikker door een knikkerdoolhof loodsen. In de tweede taak kregen ze een scène uit de tv-jongeren serie 'W817' te zien en moesten ze er een aantal vragen over oplossen die peilden naar emoties en sociaal inzicht. Voor de derde taak werden hen gevraagd om terug te denken aan een recent conflict en daar even over te praten.

De laatste opdracht was om een voertuig voor de toekomst te bouwen met K'Nex. Deze interacties werd opgenomen op video om achteraf te scoren.

Zeven dimensies van opvoedingsgedrag werden gecodeerd op basis van het Coparenting and Family Rating System (CFRS) (McHale, 1995; Karreman, van Tuyl, van Aken & Dekovic, 2008). Warmte (bv. oogcontact maken, complimenten geven), Negativiteit (bv. kritische opmerkingen, negeren van het kind), Investering (bv. betrokken zijn, het voortouw nemen), Grenzen stellen (bv. reageren op verzet, bevelen geven), Sensitiviteit en timing (bv. inspelen op de behoeften van het kind, goede timing van interventies), Bieden van structuur (bv. duidelijk richting en aanwijzingen geven), en Creativiteit (bv. grapjes maken, fantasie gebruiken) werden beoordeeld op een zevenpunts Likertschaal.

Autonomie-ondersteuning werd gemeten met een tweede coderingssysteem (Grolnick, Frodi & Bridges, 1984; Whipple, Bernier & Mageau, 2011), bestaande uit vier subschalen die beoordeeld werden op een vijfpunts Likertschaal: Flexibiliteit en perspectiefneming (bv. Verschillende strategieën uitproberen om het kind gefocust te houden op de taak, de gevoelens van het kind erkennen), Het tempo van het kind volgen en kansen geven om keuzes te maken (bv. het kind de mogelijkheid geven om een actieve rol te spelen), Zorg voor de competentie van het kind om autonomie te geven (bv. aanpassing van de taak om een optimale uitdaging te creëren) en Moeders formuleringen naar haar kind (bv. aanmoediging, hints geven). De eerste middelste en laatste minuut van alle taken werden gescoord op al deze dimensies.

We besloten op basis van statistische analyses dat opvoedingsgedragingen van moeders grotendeels vergelijkbaar waren tussen de twee groepen. Moeders in de ASS-groep gaven op de vragenlijst aan dat ze de omgeving vaker aanpasten, bijvoorbeeld door te zorgen voor vaste routines. In de observaties vertoonden de moeders in deze groep meer sensitiviteit en creativiteit. In een gelijkaardige studie in onze onderzoeksgroep met lagereschoolkinderen werd echter gevonden dat moeders in de ASS-groep minder sensitiviteit vertoonden tijdens de observaties in vergelijking met moeders in de controlegroep (Boonen e.a., 2015).

Het zou kunnen dat moeders van adolescenten met ASS een manier van omgaan met hun kind hebben gevonden op deze leeftijd, waardoor ze sensitief reageren op hun kind en zo moeilijk gedrag kunnen voorkomen. Anderzijds zou het kunnen dat typisch ontwikkelende kinderen van 12 tot 16 jaar uitdagende gedragingen stellen die gepaard gaan met de puberteit, waardoor deze moeders opnieuw de balans moeten zoeken en hun aanpak moeten aanpassen. In de ASS-groep stellen deze problemen zich mogelijk pas later.

Conceptueel kader

Ten tweede werd onderzocht welke opvoedingsgedragingen ouders stellen bij het opvoeden van hun kind of adolescent met ASS en hoe deze gedragingen in een conceptueel kader passen.

Om zicht te krijgen op deze opvoedingsgedragingen werd een kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Ouders van 17 jonge adolescenten (11-15 jaar) met ASS werden geïnter-

viewd. Startend van drie algemene opvoedingsdimensies (Warmte, Controle en Autonomieondersteuning) en twee ASS-gerelateerde opvoedingsdimensies (Stimuleren van de ontwikkeling en Aanpassen van de omgeving), werd er een geïntegreerd conceptueel kader opgesteld. De gedragingen in de oorspronkelijke dimensie Stimuleren van de ontwikkeling konden niet onderscheiden worden van de algemene dimensie Autonomieondersteuning. Daarnaast bleek Aanpassen van de omgeving niet zinvol als aparte dimensie. Ouders gaven aan dat ze vaak bewust en onbewust opvoedingsgedragingen aanpassen en afstemmen aan de noden van hun kind, hoewel deze gedragingen op zich niet ASS-specifiek genoemd kunnen worden. Zo gaven sommige ouders aan dat ze tegen hun kind zeggen dat ze het graag zien, omdat hun kind dat beter zou begrijpen dan een knuffel of een kus, andere ouders nemen hun kind liever eens vast om liefde te uiten, nog andere ouders geven aan dat hun kind fysiek contact ongemakkelijk vindt.

Daarnaast werd het conceptueel kader ook op een kwantitatieve manier onderzocht. Principale componentanalyses wezen uit dat dezelfde dimensies teruggevonden kunnen worden in de ASS-groep als in de controlegroep. Op basis van de opvoedingsvragenlijst werden twee componenten onderscheiden: Positief ouderlijk gedrag en Reactieve controle. De twee ASS-gerelateerde subschalen (Stimuleren van de ontwikkeling en Aanpassen van de omgeving) bleken te vallen onder Positief ouderlijk gedrag. Op basis van de observatie werden twee componenten onderscheiden: Ouderlijke steun (Warmte, Sensitiviteit en timing, Creativiteit en Autonomieondersteuning) en Gedragscontrole (Investering en Structuur). In de ASS-groep kwam de subschaal Negativiteit

naar voren als een derde, afzonderlijke component, terwijl deze subschaal in de controlegroep negatief was geassocieerd met de component Ouderlijke steun. Hieruit blijkt dat de mate van negativiteit (bv. kritische opmerkingen geven) onafhankelijk was van de mate van sensitiviteit en warmte in de ASS-groep, terwijl in de controlegroep meer negativiteit geassocieerd is met minder warmte.

Moeder- en kindkenmerken

Ten derde onderzochten we welke moeder- en kindkenmerken samenhangen met het opvoedingsgedrag van moeders. Zoals al meermaals gerapporteerd werd in de literatuur, scoorden moeders van kinderen met ASS hoger op opvoedingsstress. Ook in de interviews kwamen veel uitdagingen en stressoren ter sprake. In deze doctoraatsstudie waren we dan ook geïnteresseerd in de associatie tussen opvoedingsstress en opvoedingsgedragingen.

Hoewel opvoedingsstress geassocieerd was met autismekenmerken en gedragsproblemen van het kind, leken de associaties tussen opvoedingsstress en opvoedingsgedrag eerder bescheiden. Er werden geen associaties gevonden met de geobserveerde opvoedingsgedragingen, maar ouders die meer stress ervaarden, rapporteerden minder positief ouderlijk gedrag op de vragenlijst. Daarnaast bleek het stressniveau van ouders in de controlegroep geassocieerd met meer reactieve controle (straffen en belonen).

Wanneer we de analyses herhaalden, rekening houdend met het stressniveau van ouders, werd er een bijkomend verband significant, namelijk tussen positief ouderlijk gedrag en externaliserende problemen.

Het is mogelijk dat ouders van kinderen die gedragsproblemen vertonen, geneigd zijn om meer positieve ouderlijke gedragingen te stellen, zoals het aanpassen van de omgeving en hun kind helpen met zijn of haar problemen. De verhoogde stress die gepaard gaat met deze gedragsproblemen, zou deze positieve gedragingen echter in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld omdat de ouder weinig energie heeft.

Wanneer we de verbanden bekijken bij zowel lagereschoolkinderen en adolescenten, valt het op dat de verbanden tussen opvoedingsstress en gedragsproblemen groter zijn bij kinderen in het secundair onderwijs. Mogelijk heeft dit te maken met de aard van de problemen. De problemen op latere leeftijd zouden door de ouders gepercipieerd kunnen worden als minder controleerbaar (zoals bijvoorbeeld de invloed van vrienden) en daardoor meer stresserend.

Daarnaast werd ook de relatie tussen autisme-kenmerken van moeder en opvoedingsgedrag onderzocht. In zowel de ASS-groep als de controlegroep bleken maternale autisme-kenmerken geassocieerd te zijn met meer negativiteit en minder sensitiviteit tijdens de moeder-kindinteracties. Een mogelijke verklaring is dat moeders met meer autisme-kenmerken meer moeite hebben met het begrijpen en interpreteren van het gedrag van hun kind, waardoor ze hierop minder sensitief en negatiever zullen reageren.

Wat betreft de vragenlijst bleken autisme-kenmerken van de moeder geassocieerd met meer aanpassen van de omgeving en hard straffen in de controlegroep, terwijl deze kenmerken in de ASS-groep geassocieerd werden met juist minder aanpassen van de omgeving en werd er geen significant

verband gevonden met hard straffen. Het is mogelijk dat moeders met meer autisme-kenmerken in de controlegroep, minder inzicht hebben in de (bedoeling van) het gedrag van hun kind, waardoor ze vaker reageren met harde straffen. Ouders van kinderen met ASS attribueren deze gedragsproblemen mogelijk aan de ASS-diagnose, waardoor ze juist meer inzicht hebben in deze gedragingen. Daarnaast zouden deze moeders met meer autisme-kenmerken gelijkaardige problemen kunnen ervaren als hun kind, waardoor ze zich er ook meer bewust van zijn en meer begrip kunnen opbrengen. Ten slotte maken veel van de ouders in de ASS-groep gebruik van opvoedingsondersteuning, wat kan helpen in het begrijpen van en reageren op de gedragsproblemen. Er is echter meer onderzoek nodig om deze bevindingen goed te begrijpen. Zo zouden ook ASS-kenmerken van het kind en attributies van probleemgedrag, een rol kunnen spelen.

Ook de associaties tussen opvoedingsgedrag en kindkenmerken werden onderzocht. In beide groepen gingen meer autisme-kenmerken van het kind gepaard met meer reactieve controle. In de controlegroep was meer reactieve controle ook geassocieerd met meer gedragsproblemen en een lager IQ van het kind. Een hoger IQ was geassocieerd met meer geobserveerde steun in de controlegroep en minder geobserveerde negativiteit in de autismegroep. We kunnen echter geen uitspraken doen over de causaliteit van deze verbanden, gezien het cross-sectioneel design van deze studie.

Over de tijd heen

Ten slotte onderzochten we verbanden tussen opvoedingsgedrag, opvoedingsstress

en gedragsproblemen bij kinderen en adolescenten met ASS over de tijd heen. Moeders van kinderen en adolescenten met ASS vulden vragenlijsten over opvoedingsgedrag, opvoedingsstress en gedragsproblemen van het kind in op drie verschillende tijdstippen, telkens met een jaar tijd tussen. De resultaten suggereren dat opvoedingsstress en gedragsproblemen vergelijkbaar zijn bij moeders van een lagere schoolkind en een adolescent in de middelbare school. Toch zien we dat zowel het stressniveau als de gedragsproblemen afnemen bij de lagere schoolkinderen. Mogelijk zorgt de transitie naar het middelbaar ervoor dat deze afname van stress en gedragsproblemen zich niet voortzet in het secundair onderwijs. Deze transitie gaat gepaard met nieuwe, onvoorspelbare situaties, wat stresserend kan zijn voor zowel het kind met ASS als zijn of haar moeder.

Daarnaast kunnen we besluiten dat moeders van adolescenten in de secundaire school minder reactieve controle (straffen en belonen) stellen dan moeders van lagere schoolkinderen. Het zou kunnen dat moeders van adolescenten op een meer cognitief niveau bespreken wat ze al dan niet goedkeuren, en meer de intrinsieke motivatie van de jongeren aanspreken, wat op jongere leeftijd nog niet mogelijk was. Zo zou het bijvoorbeeld kunnen dat een moeder van een lagere schoolkind een berisping of straf geeft als het kind een slechte toets gemaakt heeft, terwijl een moeder de gevolgen bespreekt van een slechte toets (en bij uitbreiding geen diploma), wanneer dit gebeurt in de secundaire school.

Ten slotte bleken de verbanden tussen opvoedingsgedrag en opvoedingsstress beperkt te zijn, zowel op één bepaald tijdstip als over verschillende tijdstippen heen.

Er werden wel positieve relaties gevonden tussen positief opvoedingsgedrag en gedragsproblemen van het kind, en tussen opvoedingsstress en gedragsproblemen over de verschillende tijdstippen.

Implicaties en conclusie

Het huidige proefschrift gaf eerste inzichten in het opvoeden van adolescenten met ASS. Onze bevindingen leiden tot nieuwe onderzoeksvragen en verder onderzoek is noodzakelijk, maar toch bieden zij suggesties voor diagnostiek en ouderbegeleiding in de klinische praktijk.

Deze studies toonden aan dat de opvoedingsgedragingen vergelijkbaar zijn over de autisme- en controlegroep en dat ze kunnen ingedeeld worden onder dezelfde dimensies. Algemene interventies gericht op de opvoeding lijken dan ook erg relevant in gezinnen met een kind met ASS. Zo zouden ouders die vastlopen in de opvoeding ook baat kunnen hebben bij bijvoorbeeld oudertraining waarin positief ouderlijk gedrag gestimuleerd wordt. Anderzijds kan psycho-educatie over ASS ook zinvol zijn wanneer ouders het gedrag van hun kind niet kunnen plaatsen of begrijpen. Verder bleken ouders veel ouderlijke stress te ervaren. Bovendien was deze stress sterk geassocieerd met gedragsproblemen van het kind. Het lijkt aangewezen om in gezinnen waar de ouderlijke stress erg hoog is, eerst in te zetten op stressreductie. Een interventie zal door deze ouders al snel gepercipieerd worden als een extra stressor, waardoor ze sneller zullen afhaken.

Er werden enkele verschillen gevonden tussen de twee groepen. Moeders van adolescenten met ASS gaven in de vragenlijst

aan de omgeving vaker aan te passen, en waren sensitiever en creatiever tijdens de observatie. Moeders lijken dus een manier van aanpak gevonden te hebben wanneer hun kinderen in middelbare school zitten. In begeleiding lijkt het dan ook zinvol om deze krachten van ouders aan te spreken.

In dit doctoraat werd de opvoeding gemeen aan de hand van vragenlijsten en observaties van moeder-kindinteracties. De vragenlijst die peilt naar ouderlijke gedragingen kan een goed startpunt zijn om te gebruiken in ouderbegeleiding. Naast deze concrete gedragingen zou het in de klinische praktijk ook nuttig zijn om de beleving van de ouders te bevragen, zoals bijvoorbeeld de intenties en gevoelens achter deze gedragingen. De observaties gaven een erg concreet beeld van hoe de ouders en kinderen in het hier-en-nu met elkaar omgaan. Het coderen van deze observaties was een erg tijdsintensieve bezigheid, waardoor het in zijn huidige vorm weinig bruikbaar lijkt in de praktijk. Er werd alvast een aanzet gedaan om het aantal opvoedingsdimensies te reduceren van zeven schalen naar drie hogere-orde-schalen.

Kortom, we zouden suggereren om in een klinisch traject altijd te starten vanuit de noden van de kinderen en de ouders, rekening houdend met onder andere het opvoedingsgedrag, de opvoedingsstress en mogelijke gedragsproblemen van het kind.

Referenties

- Bauminger, N., Solomon, M., & Rogers, S.J. (2010). Externalizing and internalizing behaviors in ASD. *Autism Research, 3* (3), 101-112.
- Boonen, H., van Esch, L., Lambrechts, G., Maljaars, J., Zink, I., Van Leeuwen, K., & Noens, I. (2015). Mothers' parenting behaviors in families of school-aged children with autism spectrum disorder: An observational and questionnaire study. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 45* (11), 3580-3593.
- Estes, A., Munson, J., Dawson, G., Koehler, E., Zhou, X.-H., & Abbott, R. (2009). Parenting stress and psychological functioning among mothers of preschool children with autism and developmental delay. *Autism, 13* (4), 375-387.
- Grolnick, W., Frodi, A., & Bridges, L. (1984). Maternal control style and the mastery motivation of one-year-olds. *Infant Mental Health Journal, 5* (2), 72-82.
- Hayes, S.A., & Watson, S.L. (2013). The impact of parenting stress: A meta-analysis of studies comparing the experience of parenting stress in parents of children with and without autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 43* (3), 629-642.
- Huang, C.-Y., Yen, H.-C., Tseng, M.-H., Tung, L.-C., Chen, Y.-D., & Chen, K.-L. (2014). Impacts of autistic behaviors, emotional and behavioral problems on parenting stress in caregivers of children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 44* (6), 1383-1390.
- Karreman, A., van Tuijl, C., van Aken, M.A.G., & Dekovic, M. (2008). Parenting, coparenting, and effortful control in preschoolers. *Journal of Family Psychology, 22* (1), 30-40.
- Lecavalier, L., Leone, S., & Wiltz, J. (2006). The impact of behaviour problems on caregiver stress in young people with autism spectrum disorders. *Journal of Intellectual Disability Research, 50* (3), 172-183.
- McHale, J.P. (1995). Coparenting and triadic interactions during infancy: The roles of marital distress and child gender. *Developmental Psychology, 31* (6), 985-996.
- Peeters, Y., van Esch, L., Maljaars, J., Lambrechts, G., Boonen, H., Van Leeuwen, K., & Noens, I. (2018). *Opvoeden en autisme: Een inspiratiegids voor ouders*. Leuven: Acco.
- Picci, G., & Scherf, K.S. (2014). A two-hit model of autism adolescence as the second hit. *Clinical Psychological Science, 3*, 349-371.
- Schutte, C., Richardson, W., Devlin, M., Hill, J., Ghossainy, M., & Hewitson, L. (2018). The relationship between social affect and restricted and repetitive behaviors measured on the ADOS-2 and maternal stress. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 48* (3), 751-758.

van Esch, L., O'Nions, L., Hannes, H., Ceulemans, E., Van Leeuwen, K., & Noens, I. (2018). Parenting children with autism spectrum disorder before and after the transition to secondary school. *Advances in Neurodevelopmental Disorders*, 2, 179-189.

van Esch, L., Vanmarcke, S., Ceulemans, E., Van Leeuwen, K., & Noens, I. (2018). Parenting adolescents with ASD: A multimethod study. *Autism Research*, 11 (7), 1000-1010.

Van Leeuwen, K., & Noens, I. (2013). Parental Behavior Scale for Autism spectrum disorders. Niet-gepubliceerd document. Leuven: KU Leuven.

Van Leeuwen K.G., & Vermulst, A.A. (2004). Some psychometric properties of the Ghent Parental Behavior Scale. *European Journal of Psychological Assessment*, 20, 283-298.

Whipple, N., Bernier, A., & Mageau, G.A. (2011). Broadening the study of infant security of attachment: Maternal autonomy-support in the context of infant exploration. *Social Development*, 20 (1), 17-32.

Oproep TIARA-onderzoek

Momenteel werkt Lotte van Esch als postdoctoraal onderzoeker op het TIARA onderzoek, een samenwerking tussen Universiteit Gent en KU Leuven. TIARA staat voor Tracking Infants At Risk for Autism.

In deze studie worden kinderen met een verhoogd risico op autismespectrumstoornis opgevolgd van 5 maanden tot en met 36 maanden, met als doel om tot een risicotaxatiemodel voor ASS bij jonge kinderen te komen. De studie richt zich op drie verschillende risicogroepen, namelijk broertjes en zusjes van kinderen met autisme, prematuur geboren baby's en jonge kinderen met voedingsproblemen.

We zijn nog steeds op zoek naar broertjes en zusjes van kinderen met ASS om deel te nemen aan TIARA. Baby's jonger dan 10 maanden zijn erg welkom om deel te nemen!

Meer info? Of maakt u mensen warm om deel te nemen? Neem contact op met tiara@ugent.be (0470 202995, Gent) of tiara@kuleuven.be (0491 162844, Leuven) of via <https://www.facebook.com/Tiara.onderzoek/> of www.tiara-onderzoek.be

Opvoeden en autisme: een inspiratiegids voor ouders

Op basis van het bovenstaand onderzoek, het onderzoek van collega's binnen de onderzoeksgroep Gezins- en Orthopedagogiek van de KU Leuven en gesprekken met ouders en hulpverleners, werd er een boek geschreven: "Opvoeden en autisme: Een inspiratiegids voor ouders" (Peeters, e.a. 2018) (uitgegeven bij Acco).

Dit boek is bedoeld voor ouders van een kind of jongere met autisme die meer willen weten over opvoeden en hun rol als ouder. Ook professionals die met gezinnen met een kind met autisme werken, kunnen inspiratie uit dit boek halen.

Meer info? www.acco.be